Υπόθεση 155/84

Reinhard Onnasch
κατά
Hauptzollamt Berlin Packhof

(αίτηση του Finanzgericht Berlin
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

« Κοινό δασμολόγιο — Έργα αγαλματοποιίας και γλυπτικής »

Κοινό Δασμολόγιο — Δασμολογικές κλάσεις — Κατάταξη έργου τέχνης — « Πρωτότυπα έργα αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εκ πάσης ύλης » κατά την έννοια της κλάσεως 99.03

Η έκφραση « πρωτότυπα έργα αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εκ πάσης ύλης », που χρησιμοποιείται στην κλάση 99.03 του κοινού δασμολογίου, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει όλα τα τρισδιάστατα έργα τέχνης, ανεξάρτητα από την εφαρμοζόμενη τεχνική και τα χρησιμοποιούμενα υλικά. Κατά συνέπεια, καλλιτεχνική δημιουργία συνιστάμενη σε ανάγλυφο τοίχου από χαρτόνι και στυροπόρ, ραντισμένο με μαύρο χρώμα και λάδι και στερεωμένο σε ξύλινη πλάκα με σύρμα και συνθετική ρητίνη πρέπει να θεωρηθεί ως έργο αγαλματοποιίας και γλυπτικής κατά την έννοια της ανωτέρω δασμολογικής κλάσεως.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
CARL OTTO LENZ
της 21ης Μαρτίου 1985 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Α. Το ιστορικό της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως επί της οποίας αναπτύσσω σήμερα τις προτάσεις μου είναι το ακόλουθο:

Ο προσφεύγων στην κύρια δίκη εισήγαγε την 1η Σεπτεμβρίου 1982 από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στο Βερολίνο ένα ανάγλυφο τοίχου του αμερικανού καλλιτέχνη Claes Oldenburg και προέβη στον εκτελωνισμό του. Το έργο έχει διαστάσεις 61 X 87,5 X 31,5

* Μετάφραση από τα γερμανικά.

cm και φέρει την ένδειξη « Modl. Motor Section — Giant Soft Fan ». Είναι κατασκευασμένο από επικολλημένο σε χαρτόνι στυροπόρ, συνθετική ύλη που επιπλέον είναι ραντισμένη με μαύρο χρώμα και λάδι και στερεωμένη σε ξύλινη πλάκα με σύρμα και συνθετική ρητίνη. Πρόκειται για τυπική για τον εν λόγω καλλιτέχνη εικαστική παραλλαγή αντικειμένων της καθημερινής ζωής.

Ενώ στην τελωνειακή διασάφηση του προσφεύγοντος το έργο κατατάσσεται, ως πρωτότυπο έργο αγαλματοποιίας και γλυπτικής, στην κλάση 99.03 του κοινού δασμολογίου, το καθού θέλει να το κατατάξει βάσει των ιδιοτήτων του στη δασμολογική κλάση 39.07. Στην πρώτη περίπτωση χορηγείται δασμολογική απαλλαγή, ενώ στη δεύτερη πρέπει να καταβληθεί δασμολογική επιβάρυνση ύψους 14,2 % επί της δασμολογητέας αξίας που ανέρχεται σε 7 500 γερμανικά μάρκα, δηλαδή ποσό 1 065 γερμανικών μάρκων.

Το καθού, επικαλούμενο γνωμοδότηση του zolltechnische Prüfungs-und Lehranstalt (Ιδρύματος Ερευνών και Εκπαιδεύσεως επί της Δασμολογικής Τεχνικής), δεν αμφισβητεί ότι πρόκειται για έργο τέχνης. Δεν θεωρεί όμως αυτό αποφασιστικό, δεδομένου ότι εν πάση περιπτώσει δεν πρόκειται για έργο αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εφόσον ως τέτοιο μπορεί να θεωρηθεί μόνο το έργο που είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με την παραδοσιακή τεχνική από σκληρό υλικό. Αντίθετα, ο προσφεύγων θεωρεί ως αποφασιστική για τη δασμολογική κατάταξη του δημιουργήματος την ιδιότητά του ως έργου τέχνης.

Το Finanzgericht του Βερολίνου έχει αμφιβολίες όσον αφορά τη δασμολογική κατάταξη, διότι θεωρεί δυνατό ότι κατά την ερμηνεία του κοινού δασμολογίου πρέπει ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη η πρόσφατη εξέλιξη της τέχνης, κατά την οποία η έννοια της αγαλματοποιίας και γλυπτικής έχει διευρυνθεί πολύ και περιλαμβάνει επίσης νέα υλικά, όπως παλιοσίδερα και τεχνητές ύλες. Εφαρμόζονται επίσης νέες μέθοδοι επεξεργασίας των υλικών. Για το λόγο αυτό, το Finanzgericht υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο ερμηνευτικό ερώτημα:

« Έργο αναγνωριζόμενο από τις τελωνειακές αρχές ως έργο τέχνης, δηλαδή ανάγλυφο τοίχου από χαρτόνι και στυροπόρ, ραντισμένο με μαύρο χρώμα και λάδι και στερεωμένο σε ξύλινη πλάκα με σύρμα και συνθετική ρητίνη, κατατάσσεται ως " πρωτότυπο έργο αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εκ πάσης ύλης " στην κλάση 99.03 (κωδικός αριθμός 99.03.00.00) του κοινού δασμολογίου ή λόγω της ύλης των συστατικών μερών του στην κλάση 39.07 (κωδικός αριθμός 39.07.999.00); »

Η Επιτροπή προβάλλει ότι όσον αφορά το δημιούργημα που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, πρόκειται αναμφισβήτητα για έργο τέχνης, υπέρ της κατατάξεως του οποίου στη δασμολογική κλάση 99.03 συνηγορούν δύο διατάξεις προβλεπόμενες στο ίδιο το κοινό δασμολόγιο.

Η εν λόγω δασμολογική κλάση αναφέρεται ρητά σε « πρωτότυπα έργα αγαλματοποιίας και γλυπτικής, *εκ πάσης ύλης* », πράγμα που υποδηλώνει μια κάποια ευρεία αντίληψη όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του υλικού.

Σύμφωνα με τη σημείωση αριθ. 4, στοιχείο α), του κεφαλαίου 99, τα είδη που μπορούν να υπαχθούν συγχρόνως στο εν λόγω κεφάλαιο και σε άλλα κεφάλαια του δασμολογίου πρέπει να κατατάσσονται στο κεφάλαιο 99. Από αυτό προκύπτει ότι σε περίπτωση αμφιβολίας — υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που αναφέρονται στην ανωτέρω σημείωση —, πρέπει να προηγείται η κατάταξη στο κεφάλαιο 99. Η σκέψη ότι η γνήσια καλλιτεχνική δημιουργία στην Κοινότητα δεν είναι εν πάση περιπτώσει δυνατό να προστατεύεται ή να προωθείται κατ' ουσία μέσω του κοινού δασμολογίου, μαζί με την εν λόγω σημείωση, συνηγορούν υπέρ της κατατάξεως στο κεφάλαιο 99.

Δεν θα ήταν δίκαιο να κατατάσσεται βάσει του υλικού του ένα αντικείμενο του οποίου η αξία συνίσταται στην καλλιτεχνική του επεξεργασία, δεδομένου ότι η αξία του υλικού είναι καθεαυτή μάλλον πολύ περιορισμένη.

Η Επιτροπή προτείνει συνεπώς να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το Finanzgericht του Βερολίνου:

« Ανάγλυφο τοίχου αναγνωριζόμενο ως έργο τέχνης, κατασκευασμένο από στυροπόρ

(τεχνητή ύλη) επικολλημένο σε χαρτόνι, ραντισμένο με λάδι και χρώμα και στερεωμένο σε ξύλινη πλάκα, υπάγεται ως πρωτότυπο έργο αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εκ πάσης ύλης, στην κλάση 99.03 του κοινού δασμολογίου. »

Β. Αρχίζοντας τις προτάσεις μου επί της προκειμένης αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, ας μου επιτραπεί να παραθέσω καταρχάς τις εν λόγω δασμολογικές κλάσεις, στην τότε ισχύουσα διατύπωση [1]:

99.03: Πρωτότυπα έργα αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εκ πάσης ύλης

39.07 Τεχνουργήματα εκ των υλών των κλάσεων 39.01 μέχρι 39.06 συμπεριλαμβανομένης:

Α. Σωλήνες παντοειδείς, φέροντες εξαρτήματα, διά την διοχέτευσιν αερίων ή υγρών, προοριζόμενοι διά πολιτικά αεροσκάφη.....

Β. Έτερα:

I. Εξ αναγεννημένης κυτταρίνης

II. Εκ βουλκανισμένης κυτταρίνης

III. Εκ λευκωματωδών υλών εσκληρυμμένων

IV. Εκ χημικών παραγώγων του καουτσούκ

V. Εξ ετέρων υλών:

α) Πηνία και παρόμοια υποστηρίγματα για την περιτύλιξιν ταινιών και μεμβρανών φωτογραφικών και κινηματογραφικών ή λωρίδων, ταινιών, κλπ., περί των οποίων η κλάσις 92.12

β) Ριπίδια και αλεξίπυρα χειρός και σκελετοί αυτών και μέρη σκελετών

γ) Ελάσματα διά κορσέδες, δι' ενδύματα ή συμπληρώματα ενδυμάτων και τα παρόμοια

δ) Έτερα.

Δεν επιθυμώ να παραθέσω λεπτομερώς τις ύλες που απαριθμούνται στις δασμολογικές κλάσεις 39.01 μέχρι 39.06· θα περιοριστώ αντίθετα στην παρατήρηση ότι πρόκειται στις κλάσεις αυτές για τεχνητές ύλες, αιθέρες και εστέρες της κυτταρίνης και αντικείμενα από αυτές.

Δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι το εισαχθέν αντικείμενο αποτελεί έργο τέχνης, η διαδικασία περιορίζεται στο ζήτημα αν το εν λόγω αντικείμενο αποτελεί επίσης έργο *γλυπτικής*.

Το Hauptzollamt, καθού στην κύρια δίκη, στηριζόμενο σε γνωμοδότηση του Ιδρύματος Ερευνών και Εκπαιδεύσεως επί της Δασμολογικής Τεχνικής της Ανωτέρας Διοικήσεως Οικονομικών του Βερολίνου, προέβη σε περιοριστική ερμηνεία της έννοιας γλυπτική. Κατά την άποψή του, ως πρωτότυπα έργα γλυπτικής μπορούν να θεωρηθούν μόνο τα πλαστικά έργα γλυπτικής που δημιουργούνται σύμφωνα με την παραδοσιακή τεχνική, δηλαδή από σκληρό υλικό ή από εύπλαστο υλικό που σκληρύνεται αργότερα. Άλλα αντικείμενα τέχνης και προπαντός σύγχρονα έργα τέχνης όπως έργα παραστάσεως εικόνων επί υφάσματος, έργα κολάζ, συναρμολογήσεως και λοιπά, δεν μπορούν, λόγω της εφαρμοζόμενης τεχνικής και/ή των χρησιμοποιούμενων μέσων εκφράσεως, να καταταγούν στο κεφάλαιο 99, αλλά στο κεφάλαιο που περιλαμβάνει το εκάστοτε χρησιμοποιούμενο υλικό. Η κατάταξη γλυπτού έργου, που είναι κατασκευασμένο από αποκόμματα χαρτονιού, λινό ύφασμα και τεχνητή ύλη στη δασμολογική κλάση 39.07, δεν αποτελεί αυθαιρεσία ούτε λύση ανάγκης από ερμηνευτική άποψη, δεδομένου ότι το έργο, λόγω του τρόπου κατασκευής του και των χρησιμοποιηθέντων μη χαρακτηριστικών υλικών, δεν περιλαμβάνεται στο σύνολο των αντικειμένων της δασμολογικής κλάσεως 99.03.

Δεν μπορώ να συμμεριστώ αυτή την περιοριστική ερμηνεία της έννοιας « γλυπτική ».

1 — Κανονισμός 3300/81 του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 1981, περί τροποποιήσεως του κανονισμού 950/68 περί του κοινού δασμολογίου, ΕΕ 1981, L 335, σ. 1.

Ήδη η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως του Finanzgericht του Βερολίνου παραπέμπει στο λήμμα γλυπτική του εγκυκλοπαιδικού λεξικού Meyer του 1972, όπου αναφέρονται τα εξής:

« Στους όρους γλυπτική, αγαλματοποιία και πλαστική αποδίδεται συνήθως η ίδια σημασία. Υπό στενή όμως έννοια, η πλαστική περιλαμβάνει μόνο έργα από εύπλαστο υλικό (άργυλο, κερί, γύψο) καθώς και χυτά έργα, η δε γλυπτική και αγαλματοποιία μόνο έργα κατασκευασμένα από σκληρό υλικό (πέτρα, ξύλο). Στη γλυπτική, τα κυρίως χρησιμοποιούμενα υλικά ήταν η πέτρα, το ξύλο, τα μέταλλα το ελεφαντοστούν, ο άργυλος και το κερί... Στους νεώτερους χρόνους, η έννοια γλυπτική διευρύνθηκε πολύ, χρησιμοποιούνται νέα υλικά (παλιοσίδερα, τεχνητές ύλες) και εφαρμόζονται νέες τεχνικές μέθοδοι (συγκόλληση τεμαχίων σιδήρου, εργασίες με ηλεκτρικά κοπτικά μηχανήματα, θρυμάτισμα πέτρας και λοιπά) ... »

Στο Νέο Λεξικό Fischer του 1981, ως γλυπτική ορίζεται η τέχνη της παραστάσεως μιας εικόνας στο χώρο. Ειδικότερα αναφέρονται τα εξής:

« *Γλυπτική* (πλαστική, αγαλματοποιία): *η τέχνη της παραστάσεως μιας εικόνας στο χώρο*, είτε από λαξευμένο ξύλο, ελεφαντοστούν ή πέτρα (μάρμαρο, αλάβαστρο, πορφυρίτη, γρανίτη) είτε από μαλακή μάζα που σκληρύνεται αργότερα (άργιλο, κερί, γύψο), είτε από χυτευμένο μέταλλο (σφυρήλατο, σμιλευμένο και λοιπά)... Μορφές: πλαστική (όταν το έργο είναι αυτόνομα τοποθετημένο στο χώρο και επεξεργασμένο από όλες τις πλευρές του), ανάγλυφα κάθε είδους... »

Κατά συνέπεια, ήδη στην καθομιλουμένη δεν δικαιολογείται να ληφθεί ως αφετηρία η περιοριστική έννοια της γλυπτικής, που περιορίζεται στην παραδοσιακή επεξεργασία σκληρών υλικών. Αυτός ο περιορισμός στα λεγόμενα « σκληρά » υλικά δεν συμφωνεί επίσης με τη διατύπωση του κοινού δασμολογίου, το οποίο αναφέρεται σε έργα « εκ πάσης ύλης ». Και η διατύπωση του κοινού δασμολογίου στις λοιπές γλώσσες συνηγορεί επίσης υπέρ της ευρείας ερμηνείας της έννοιας γλυπτική. Με εξαίρεση τη δανική διατύπωση, η έννοια « αγαλματοποιία και γλυπτική » (γερμανικά: Bildhauerkunst) ορίζεται στις λοιπές γλώσσες όχι μονολεκτικά: στη γαλλική π.χ. χρησιμοποιούνται οι όροι « productions originales de l'art statuaire et de la sculpture », στην αγγλική « original sculptures and statuary ».

Στη δασμολογική κλάση 99.03 δεν λαμβάνεται επομένως ως βάση η περιοριστική ερμηνεία της έννοιας της γλυπτικής. Πρέπει επιπλέον να τονιστεί ότι σύμφωνα με τη σημείωση αριθ. 4, στοιχείο α), του κεφαλαίου 99, σε περίπτωση αμφιβολίας το προβάδισμα πρέπει να δίδεται στο κεφάλαιο 99: « Υπό την επιφύλαξιν των σημειώσεων 1, 2 και 3, τα είδη τα δυνάμενα να υπαχθούν συγχρόνως εις το παρόν κεφάλαιον και εις έτερα κεφάλαια του δασμολογίου πρέπει να κατατάσσονται εις το παρόν κεφάλαιον. »

Η εξέταση της δασμολογικής διακρίσεως 39.07 Β V δ) καθώς και των αντικειμένων που συνήθως κατατάσσονται στη διάκριση αυτή επιτρέπει την επίτευξη πλήρους σαφήνειας. Δεν έχω την πρόθεση να απαριθμήσω όλα τα λεπτομερή στοιχεία που συνάγονται από τις ερμηνευτικές σημειώσεις της ονοματολογίας του Συμβουλίου Τελωνειακής Συνεργασίας ούτε να παραθέσω όλες τις κατ' ιδίαν πράξεις περί δασμολογικής κατατάξεως που εξέδωσε η ΕΟΚ, αλλά θα περιοριστώ απλώς στην αναφορά δύο παραδειγμάτων, στα οποία η Επιτροπή επέλεξε την κατάταξη εμπορευμάτων στην εν λόγω δασμολογική διάκριση.

Με τον κανονισμό 810/83 της 5ης Απριλίου 1983 [2], η Επιτροπή αποφάσισε ότι στη δασμολογική διάκριση 39.07. Β ν δ πρέπει να καταταγεί « κουμπαράς εκ πλαστικού με μορφή πιγκουίνου ύψους περίπου 16 cm, με κόκκινο μαντήλι, που φέρει σχισμή στη ράχη για τη ρίψη νομισμάτων ».

Το άρθρο 1 του κανονισμού 1218/84 της Επιτροπής, της 30ής Απριλίου 1984 [3], ορίζει τα εξής:

2 — ΕΕ L 90, σ. 11.

3 — ΕΕ L 117, σ. 16.

« Οι νιπτήρες οι οποίοι αποτελούνται κατά 30 % από τεχνητές πλαστικές ύλες (ρητίνη πολυεστέρα τύπου στυρενίου) και κατά 70 % από υλικά που κυρίως είναι πυριτικά, και έχουν στη χρησιμοποιήσιμη επιφάνειά τους ένα στρώμα τεχνητής διαφανούς πλαστικής ύλης (πολυεστέρας) πάχους 0,2 χιλιοστών, πρέπει να καταταγούν στο Κοινό Δασμολόγιο κατά τον ακόλουθο τρόπο:

39.07 Τεχνουργήματα εκ των υλών των κλάσεων 39.01 μέχρι 39.06 συμπεριλαμβανομένης:

B. Έτερα:

V. Εξ ετέρων υλών:

δ) Έτερα. »

Τα παραδείγματα αυτά πρέπει να επαρκούν για να αποδείξουν ότι η δασμολογική κατάταξη του εισαχθέντος έργου τέχνης βάσει των χαρακτηριστικών των υλικών από τα οποία αποτελείται δεν είναι εύλογη. Επιπλέον, συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής ότι θα ήταν εντελώς άδικο να κατατάσσονται βάσει των χαρακτηριστικών των υλικών τους τα εμπορεύματα των οποίων η ανώτερη αξία συνίσταται στην καλλιτεχνική τους επεξεργασία, δεδομένου ότι η αξία του υλικού είναι καθεαυτή μάλλον πολύ περιορισμένη. Συμμερίζομαι επίσης τις γενικότερες σκέψεις της Επιτροπής ότι η γνήσια καλλιτεχνική δημιουργία στην Κοινότητα δεν μπορεί εν πάση περιπτώσει να προστατεύεται ή να προάγεται σημαντικά μέσω του κοινού δασμολογίου, και επομένως στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να επιλεγεί η κατάταξη στο κεφάλαιο 99.

Γ. Προτείνω συνεπώς στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το Finanzgericht του Βερολίνου με Διάταξη της 20ής Μαρτίου 1984:

Δημιούργημα αναγνωριζόμενο από τις τελωνειακές αρχές ως έργο τέχνης, δηλαδή ανάγλυφο τοίχου από χαρτόνι και στυροπόρ, ραντισμένο με μαύρο χρώμα και λάδι και στερεωμένο σε ξύλινη πλάκα με σύρμα και συνθετική ρητίνη, πρέπει να καταταγεί ως « πρωτότυπο έργο αγαλματοποιίας και γλυπτικής, εκ πάσης ύλης » στην κλάση 99.03 του κοινού δασμολογίου.